

ישראל דוד שטיינבוץ

להאיר את הדרך

פרקי הדרכה

דודאית שפת הגמרא

הדרכת הורים, חונכים ומלמדים להצלחת התלמידים בלימוד הגמרא.

הכוונה להורי תלמידים בתלמודי תורה משנות הגן עד הגיעם לשערי הישיבה להוביל את בנם להצלחה. **הערכה** - בירור חוזקותיו יכולותיו והישגיו ביחס לבני גילו וכיתתו. **הדרכה** - נתינת כלים מעשיים להצלחה והעשרה בתלמוד תורה ובדרכים נוספות. **ליווי** - מעקב אחר ההתקדמות, ליווי תהליך ההתקדמות מול הצוות החינוכי ושאר הגורמים המקדמים.

©

כל הזכויות שמורות
אין להעתיק את החוברת או חלקים ממנה
ללא רשות מפורשת מהמוציא לאור

להאיר את הדרך

הוראת השפה הארמית

שלב בסיסי ברכישת היכולת ללמוד דף גמרא באופן עצמאי הוא הכרת שפת הגמרא, הכוללת מילים רבות בשפה הארמית.

משום כך, ודאי שבתכנית הלימודים חייבת להיות כלולה תכנית ללימוד השפה הארמית של הגמרא עד לידיעתה היטב על ידי התלמיד.

ככלל, לימוד שפה נוספת היא יכולת נפרדת מיכולות הבנה וזיכרון אחרות, וגם תלמידים המצטיינים בלימודים עלולים להתקשות בלימוד שפה חדשה.

וככלל יכולת לימודית אחרת, יש הבדל בין המוכשרים לכך לבין אלו שאינם מוכשרים לכך. המוכשרים לומדים בזריזות את החומר החדש, והינם גם בעלי יכולת להוציא מכל פרט חדש שהם למדו את הכלל שאליו הוא משתייך, ולדעת להשתמש בכלל במקום המתאים.

לעומת זאת, תלמידים רבים אינם בעלי כישרון מולד להסיק מן הפרטים שהם למדו מהו הכלל, אולם כאשר ילמדו אותם את הכלל בצורה מפורשת - הם ידעו אותו ויוכלו להשתמש בו. משום כך, חשוב מאוד ללמד את כלל התלמידים כללים אשר יסייעו להם להכיר את השפה הארמית של הגמרא, ובכך יפתח להם הפתח הראשון ללימוד עצמאי של הגמרא.

בנוסף, אי ידיעת השפה מהווה מכשול גם ללימוד העכשווי, מכיוון שהחלק החשוב שבמוח אינו יכול לבצע בבת אחת שתי פעולות, ובמילים אחרות - האדם אינו יכול להשקיע בו זמנית חשיבה על שני דברים נפרדים. לכן, כאשר המוח עסוק בתרגום - הוא אינו יכול לעסוק גם בהבנה של המילים שהוא קורא.*

*ראה בהרחבה בחוברת להאיר את הדרך - הקריאה המדויקת כבסיס להבנת הגמרא.

תוכן עניינים

4	.....	אבני דרך בשפה הארמית
5	.....	המלצות למלמדים, להורים ולחונכים
7	.....	1 < התחילית א
7	.....	2 < התחילית ד (א)
7	.....	3 < התחילית ד (ב)
8	.....	4 < התחילית אד
8	.....	5 < התחילית כד
9	.....	6 < התחילית ק / קא
9	.....	7 < הסופית א (א)
10	.....	8 < הסופית א (ב)
10	.....	9 < הסופית הון
10	.....	10 < הסופית י
11	.....	11 < הסופית י-ה
11	.....	12 < הסופית יהו
11	.....	13 < הסופית ינהו
12	.....	14 < הסופית כו
12	.....	15 < הסופית נא
12	.....	16 < הסופית נן
13	.....	17 < הסופית תו
13	.....	מילים המורכבות משתי מילים
13	.....	רשימת התחיליות
14	.....	אותיות מתחלפות
15	.....	משפחות מילים

לאור זאת ברור עד כמה חשובה ההשקעה בידיעת שפת הגמרא על בוריה, משום שידיעה שוטפת של שפת הגמרא נצרכת גם לשם הבנת השיעור בגמרא.

במקומות רבים (בעיקר מחוץ לכותלי הישיבות) ניסו לרכוש את השפה הארמית כשפה באופנים שונים, הן על ידי בניית אוצר מילים והן על ידי לימוד הכללים, ואף על פי כן לא הצליחו להגיע לידי ידיעת השפה.

הדרך הוותיקה, המסורה לנו מרבתינו, הפשוטה והטובה ביותר היא לימוד אוצר המילים והכללים תוך כדי לימוד הסוגיות, כאשר הלימוד והשינון נעשה תוך כדי לימוד הסוגיא. ואף חוקרי אומות העולם מודים כי יעיל יותר ללמוד מילים ומונחים חדשים בתוך הקשר.

בדרך זו לומד התלמיד את המילים ואת הכללים ומשנן אותם כחלק מתוך ה'מראה הגדול' של הסוגיא כולה.

לשם ביסוס הלימוד של שפת הגמרא תוך כדי לימוד הסוגיות מוצע לפינכם אוסף ידיעות שנועד להקל על רכישת השפה ועל הזיהוי והפיענוח של המילים בארמית, על מנת לשנן את הכללים תוך כדי לימוד הסוגיות.

בעבודת ההכנה נעזרתי בדברי קודמיי ובהערותיהם של ידידי שהאירו את עיני בעניינים אלו וזכות הרבים תעמוד להם.

ואסיים בתפילה לנותן התורה
יהא רעוא דמנאי ומנייכו תרווח שמעתתא

ישראל דוד שטיינבוין